

Naš vodja

Vladimir Iz železa je, a v tem železu bije
 Nazor toplo mu srce. Iz roke, ko jo dvigne,
 do oblakov temnih soj svetlobe švigne,
 koder stopi, led pod pëto se razbije.

In takó nas vodi. — Mí ne vemo, če je
 sin današnjih dni, če lik iz zgodb je starih;
 stopamo za njim vse dalje in močnejše,
 up pa nas je še mogočnejši ožaril.

Veselje in žalost

Vladimir
 Dedijer

Tako veselje je prevzemalo vojsko in ljudstvo jeseni leta 1943, ko je Narodnoosvobodilna vojska po uspešno odbitih dveh težkih nemških ofenzivah štela okrog 300.000 borcev. Osvobojeno ozemlje je znašalo že polovico Jugoslavije.

V partizanskih krogih so na široko razpravljali o tem, kako naj se okrepe dotedanje pridobitve. CK KPJ je sklenil takoj po kapitulaciji Italije, da se skliče AVNOJ, ki naj bi ustrezno sklepal glede začasne vlade nove Jugoslavije.

Že v oktobru 1943, ko se je razvedelo, da se sestanejo v Moskvi angleški zunanji minister Eden, ameriški zunanji minister Cordell Hull in komisar za zunanje zadeve ZSSR Molotov, je poslal Tito v Moskvo naslednjo brzojavko:

»V zvezi s pripravami za konferenco predstavnikov ZSSR, Anglije in Amerike se bo prav verjetno govorilo tudi o Jugoslaviji.

V zvezi s tem prosim, sporočite vladi ZSSR sledeče:

Antifašistični svet Jugoslavije, Hrvaške in Slovenije ter Vrhovni štab NOV in POJ so me pooblastili, da izjavim:

Prvič. Ne priznavamo niti jugoslovanske vlade niti kralja v inozemstvu, ker že dve leti in pol in tudi sedaj podpirajo okupatorjevega sodelavca izdajalca Dražo Mihailovića ter nosijo spričo tega vso odgovornost za to izdajo nad narodi Jugoslavije.

Drugič. Ne bomo dovolili, da pridejo v Jugoslavijo, ker bi to pomenilo notranjo vojno.

Tretjič. Govorimo v imenu ogromne večine ljudstva, da želi demokratsko republiko, ki se naslanja na narodnoosvobodilne odbore.